

LUNCH I SKOLANS MATSAL. Lågstadieleverna tävlar om att få sitta bredvid klasskamraten Tobias, 33, som åt lunch här på Vasaskolan när han var i deras ålder. Småttingarna", kallar han lågstadiebarerna.

Lillebror Märten jobbar som Tobias personliga assistent ett par dagar i veckan. Tobias behöver hjälp all sin vakna tid.

Tobias högersida är förlamad, han haltar lätt och kan inte använda höger arm och hand.

FAKTA/Hjärnskador

■ Varje år drabbas cirka 70 000 svenskar av förvärvade (ej medfödda) hjärnskador.

VANLIGASTE ORSAKER: Stroke (cirka 42 000 personer/år), yttre våld eller olycka (25 000), tumörer (1 000), syrebrist (350), missbruksskador (300), infektionsskador (uppgift saknas).

SKADORNA KAN VARA...

...perceptuella, som syn-, hörsel- och balansrubbingar.

...motoriska, som förlamningar, oförmåga att styra muskler.

...intellektuella, som afasi, inlärningssvårigheter, brister i logiskt tänkande.

...känslomässiga, som depression, hämningslöshet, manier, avtrubning.

■ **Rehabiliteringen är** oftast lång och mödosam. Hjärnan har samtidigt stor formbarhet; framsteg kan göras hela livet. Vissa skador kan kompenseras genom att personen lär sig de förlorade färdigheterna på nytt. Oskadade delar av hjärnan kan ta över vissa av de skadade områdenas funktioner.

■ **AFASI** = samlingsnamn för språkliga skador efter en hjärnskada. Varje år drabbas cirka 12 000 svenskar. Den som har afasi har varierande svårigheter att förstå, kunna tala, läsa och/eller skriva. Räkneförmågan kan också påverkas. Däremot är intellektet ofta normalt.

Källor: Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft och Afasiförbundet

Tobias saknar i dag stora delar av vänstra hjärnhalvan.

Läkarna tvingades operera bort en stor del av hjärnan

FORTSÄTTNING

Susanna: – Det betydde: "Luta dig över mig." Och så fick man en jättekramp. Det var hans första kommunikation med oss.

– Sen började han kunna säga ja genom att blinka.

– Den första känslan Tobias visade var glädje, han hade nära till skratt, visade ingen sorg. I hans värld var han den han alltid varit.

För att rädda Tobias liv hade kirurgen opererat bort en stor del av vänstra hjärnhalvan. Tobias språkcentra försvann, och hans högersida blev förlamad.

Två månader efter olyckan tog Tobias sina första steg. Efter tre månader knöt han skorna med vänster hand, och ett halvår efter olyckan flyttade han hem.

Tobias bor i samma etta i Majorna som före olyckan, med personlig assi-

stens all vaken tid. Han träffar sällan vänner från förr, familjen är hans trygghet.

Märten, som är assistent en-två dagar i veckan, kan se en positiv förändring med olyckan:

– I sin ordlöshet visar han mer känslor än förr.

Den första känslan Tobias visade var glädje, han hade nära till skratt.

Tobias kan minnas sig själv som frisk. – När han kom hem till lägenheten grät han tyst när han såg sina läroböckers ryggar i hyllan, minns Tore. Han insåg att han förlorat dem.

– Tobias tänker på sig som frisk tills han möter ett hinder, förklarar Susanna. Då tar han det oftast med jämnmod.

– Men det kan också bli svårt – om han

till exempel är på en fest och plötsligt inser att han inte deltar som andra.

Märten:

– Tobias kan inte framkalla minnen på egen hand, men om jag berättar om förr kan han minnas.

Det blir sångstund och barnen kryper ner på en mjuk, blå matta. De sjunger "Fars moped", klappar händer, nyper näsan.

Tobias klappar med sin friska hand, gungar i takt.

Men på rasten sjunker han helst ner i lärarrummets bruna

skinnsoffa och njuter av vuxensurr och starkt kaffe.

Mikaela Ljungstrand, 7, dansar runt Tobias när han kommer ut på skolgården.

– Han är en bra

kompis, säger hon. Vi pratar, han är snäll och har aldrig bråttom. Jag brukar hjälpa honom med hans bokstavs-bok.

Anton Lindström och Oliver Brännström jobbar ibland med Tobias på mattan.

– Vi läser vad som står och visar Tobias, så här med fingrarna: Fem plus fem? Och då säger han tio.

– Han är lugn och tänker längre än vanliga vuxna.

Tobias har ett mål: Att en dag hjälpa till på ett fik.

– Dricka kaffe. Ja! säger Tobias och ler soligt.

FOTNOT: Tobias mamma Susanna Carolusson, psykolog och psykoterapeut, har skrivit en bok om de fyra första åren efter olyckan, "Det finns någon därinne" (Studentlitteratur).

Victoria Engqvist

victoria.engqvist@expressen.se

TEXT

Cornelia Nordström

cornelia.nordstrom@expressen.se

FOTO